

1. *Elaeagnus angustifolia* L. – hlošina úzkolistá („česká oliva“) Tab. 103/3

Elaeagnus angustifolia LINNAEUS Sp. Pl. 121, 1753.

Opadavý strom 5–10 m vys., někdy keř, s kmenem často křivým nebo nakloněným do 30 cm v průměru; borka podélně brázditá, třásnitě odlupčivá. Letorosty stříbřité, kryté štítkovitými trichomy, starší větve červenohnědé, často trnitě; pupeny vejcovité, stříbřité. Listy vejčité kopinaté až úzce kopinaté, čepel 2–10 cm dl., 0,5–2,0 cm šir., zpočátku oboustranně stříbřitá, později svrchu zelená, na rubu trvale stříbřitá, hustě pokrytá štítkovitými trichomy. Květy po 1–3 v úžlabí listů, zvonkovité, 5–9 mm dl., vně hustě pokryté stříbřitými trichomy, uvnitř žlutavé. Plody elipsoidní, 8–15 mm dl., žlutohnědé, kryté stříbřitými trichomy, dužina moučnatá, pecka 6–10 mm dl. U pěstovaných forem plody 20–30 mm dl.

2n = 28 (extra fines)

2. *Hippophae* L. – rakytník

Hippophae LINNAEUS Sp. Pl. 1023, 1753.

Lit.: VESELÝ R. (1963): Rakytník úzkolistý, krásná a užitečná rostlina. Živa 11:78–79. – ROUSSI A. (1971): The genus *Hippophae* L. A taxonomic study. Ann. Bot. Fenn. 8:177–227. – VALÍČEK R. (1978): Rakytník. Perspektivní léčivá rostlina. Naše Lieč. Rastl. 15:135–137. – [Anonymus] Pg (1979): Rakytník, jeho význam a racionální reprodukce. Lesn. Aktuality ze Světa 15/9–10: 56–58. – [Anonymus] OR (1980): Rakytník žlaznatý – nedocenený keř. Lesn. Pr. 59:186–187. – [Anonymus] RK (1988): Rakytník řešetlakový – ochrana proti erozi svahů ve vyšších polohách. Ochr. Tvorba Život. Prostředí 10/5:29–30.

Dvoudomé opadavé dřeviny. Listy střídavé. Květy jednopohlavné na loňských větévkách, samčí s češulí kratší než cípy kalicha, tyčinky 4, samičí s češulí delší než cípy kalicha. Plod nepravá peckovice, pecka s 1 podélnou brázdou. – 3 druhy v Evropě a Asii. – Entomogam. Endozoochor.

1. *Hippophae rhamnoides* L. – rakytník řešetlakový (rakytník úzkolistý) Tab. 103/1

Hippophae rhamnoides LINNAEUS Sp. Pl. 1023, 1753.

Trnitý keř nebo strom 6(–10) m vys., s černo-hnědou šupinatou borkou. Letorosty kryté stříbřitými šupinovitými a hvězdovitými trichomy, později rezavě hnědé, na konci často trnitě. Pupeny téměř kulovité, 2–3 mm dl., šupiny bronzově hnědé. Listy čárkovitě kopinaté až čárkovité, celokrajné, čepel 2–8 cm dl., 0,2–0,6(–0,8) cm šir., svrchu hnědozelená, na rubu hnědavě až žlutostříbřité plstnatá, s hvězdovitě šupinovitými trichomy, na okraji slabě podvinutá, řápek kratičký. Květy hnědavě zelené, samčí v kláscích na bázi letorostů, 3–4 mm dl., 3,0–3,5 mm šir., samičí květy ve svazečcích po 2–5 v paždí letorostů, 2,5–4,0 mm dl., asi 1,5 mm šir. Plody elipsoidní až téměř kulovité, 0,6–1,0 cm dl., 0,3–0,6 cm šir., oranžové; pecka tmavohnědá až téměř černá, lesklá. III–IV (před rašením nebo zároveň s rašením listů). Ff.

2n = 24 (extra fines)

Poměrně často vysazován v parcích, zahradách a na sídlišťích, nejhojněji ve v. Čechách a na j.

Poměrně často vysazována v parcích a zahradách, nejhojněji na j. Moravě, ojediněle zplaňuje. V Čechách poprvé vysazena v r. 1835 (Praha, Královská obora). Přirozeně je rozšířena od Středo-zemí přes Malou Asii, Kavkaz, evropské Rusko, z. Sibiř, Střední Asii do Mongolska, Číny a Himálaje. – Mapy: KRÜSSMANN Evrop. Dřeviny 67, 1978 (neúplný areál); MEUSEL et al. 1978:296.

Světломilná dřevina odolná k suchu a imisím. Vhodná jak pro městské výsadby, tak i do remíz-ků. Netrpí chorobami ani okusem zvěří.

Poznámka: V parcích a v posledních letech také kolem silnic a dálnic je vysazována hlošina stříbrná – *Elaeagnus commutata* BERNH. ex RYDB. Je to netrnitý keř hojně tvořící kořenové výběžky, s letorosty skořicově hnědými. Pochází ze Severní Ameriky. Zřídka je v parcích pěstována hlošina okoličnatá – *Elaeagnus umbellata* THUNB. Je to keř 2–4 m vys., často trnitý, s listy podlouhle eliptickými, 3–7 cm dl., na okraji zvlněnými, na rubu s hnědými šupinovitými trichomy. Plody jsou téměř kulovité, za zralosti červené. Je domácí v Číně a Japonsku.

Moravě. V Čechách poprvé vysazen v r. 1835 (Praha, Královská obora). Přirozený areál velmi disjunktní. Pobřeží z. Evropy a Skandinávie až po 68° s.š., Alpy, Apeniny, Karpaty. Malá Asie, Kavkaz, pohoří Střední Asie a j. Sibiře, Mongolsko, Himálaj, Tibetská plošina, Severočínská hornatina. – Mapy: KRÜSSMANN Evrop. Dřeviny 71, 1978; MEUSEL et al. 1978:296; HULTÉN NE 1986:655. Světломilná dřevina odolná k mrazu, suchu i imisím. Vhodná jak pro městské výsadby, tak i pro remízky. Vyznačuje se silnou kořenovou výmladností. Meliorační dřevina zlepšující půdu, na kořenech má nitrogenní bakterie. Plody mají vysoký obsah vitamínu C. Velkoplodé kultivary jsou pěstovány jako ovoce např. v Německu, na Sibiři a pokusně i v ČR.

Poznámka: Třetím rodem čeledi je rod šeferdie – *Shepherdia* NUTT., charakterizovaný vstřícně postavenými listy a jednopohlavnými květy. Zahrnuje 3 druhy v Severní Americe. V arboretech bývá ojediněle vysazována šeferdie stříbřitá – *Shepherdia argentea* NUTT. Je to keř až nízký strom s podlouhle kopinatými, oboustranně stříbřitými listy a červenými elipsoidními plody, které jsou jedlé.

Tab. 103: 1 *Hippophae rhamnoides*, větvička s plody. – 2 *Fraxinus ornus*, kvetoucí větvička, 2a – květ, 2b – plod. – 3 *Elaeagnus angustifolia*, 3a – květ, 3b – větvička s plody.

448 *Fraxinus*

